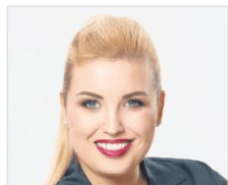

Kadry i płace

UBEZPIECZENIA

Status studenta zwalnia ze składek bez względu na datę wypłaty

Nawet jeśli zleceniobiorca otrzyma wynagrodzenie za okres, gdy posiadał status studenta, już po utracie tego statusu, nie podlega ono składkom na ubezpieczenia społeczne ani zdrowotne.

DR KATARZYNA KALATA
radca prawny, Kancelaria Kalata

Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o oskładkowaniu wynagrodzenia decyduje okres, za który przysługuje wynagrodzenie, a nie data jego wypłaty. Należy podkreślić, że składki na ubezpieczenie społeczne nie są należne od wynagrodzenia przysługującego za okres, w którym zleceniobiorca nie podlegał ubezpieczeniom społecznym z uwagi na posiadanie statusu studenta.

■ Zleceniobiorca od 18 września 2023 r. posiadał status studenta. Wynagrodzenie w naszej firmie jest wypłacane z przesunięciem, tj. za wrzesień 2023 r. wynagrodzenie zostało wypłacone 15 października 2023 r. Zleceniodawca potrącił ZUS od całego wynagrodzenia za wrzesień 2023 r., mimo że na 15 października 2023 r. osoba ta już nie podlegała ZUS, gdyż miała status studenta. Postąpiliśmy opierając się na interpretacji indywidualnej ZUS z 25 września 2023 r. Oddział w Lublinie (DI/200000/43/890/23). Zgodnie z nią: (...) Z przedstawionego we wniosku opisu stanu faktycznego wynika, że została zawarta umowa zlecenia na okres od czerwca 2023 r. do grudnia 2023 r. Podpisując umowę zlecenia zleceniobiorca oświadczył, iż posiadał status studenta do 10 lipca 2023 r. wobec powyższego od 11 lipca 2023 r. zleceniobiorca został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, wynagrodzenie za czerwiec 2023 r. otrzymał 14 lipca 2023 r. Wypłata wynagrodzenia, zgodnie z zawartą umową zlecenia, odbywała się z miesięcznym przesunięciem. Zdaniem przedsiębiorcy podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz zdrowotne w lipcu 2023 r. stanowi kwota przychodu otrzymana przez zleceniobiorcę w dniu 14 lipca 2023 r. Wynagrodzenie należy było za pracę wykonaną w czerwcu 2023 r., kiedy zleceniobiorca posiadał jeszcze status studenta, ale wypłata wynagrodzenia nastąpiła w dniu 14 lipca 2023 r. Zleceniodawca naliczył i odprowadził składki od wynagrodzenia zgodnie ze schematem podlegania do ubezpieczeń na dzień wypłaty, tj. 14 lipca 2023 r. Zakład potwierdza prawidłowość stanowiska przedsiębiorcy (...). W kwestii wypłaty, organ rentowy wskazał, że warunkiem uwzględnienia wynagrodzenia w podstawie wymiaru składek jest jego faktyczna wypłata bądź pozostawienie do dyspozycji pracownika, a w tym wypadku zleceniobiorcy. W konsekwencji, mimo że praca została wykonana przez zleceniobiorcę w czasie, kiedy miał jeszcze status studenta, to składki od jego wynagrodzenia należy odprowadzić. Czy postąpiliśmy słusznie odprowadzając składki od całego tego wynagrodzenia wypłaconego w październiku? – pyta czytelniczka.

Nie. Zgodnie z aktualnym orzecznictwem

Definicja przychodu

Zgodnie z dominującym orzecznictwem Sądu Najwyższego pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” nie można interpretować, posługując się definicją przychodu określoną w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Co oznacza, że zasady ustalania podstawy wymiaru składek są zawsze powiązane z okresem, za który przysługuje wynagrodzenie (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z: 22 października 2020 r., II UK 337/19; 4 lutego 2013 r., I UK 484/12, OSNP 2013 nr 23-24, poz. 28; 18 kwietnia 2018 r., III UK 54/17; 13 grudnia 2018 r., I UK 58/18, OSNP 2019 Nr 7, poz. 88).

W orzecznictwie podkreśla się, że sformułowanie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” należy interpretować jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku łączącego strony, a nie jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.). Artykuł ten wskazuje, że przychód to przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy, umowy agencyjnej lub umowy zlecenia. Przychodami są zatem otrzymane lub postawione do dyspozycji pieniądze i wartości pieniężne oraz wartości otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.

PRZYKŁAD

Zleceniobiorca zawarł umowę zlecenie ze spółką ABC od 1 września 2023 r. Wynagrodzenie w kwocie 5000 złotych brutto otrzymał z miesięcznym przesunięciem, tj. do 15. dnia kolejnego miesiąca. Zleceniobiorca 15 września 2023 r. podpisał jeszcze jedną umowę, z której nie podlega ubezpieczeniom społecznym. Wypłatę z drugiej umowy za wrzesień otrzymał 30 września. W związku z tym, że zleceniobiorca podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu pierwszej umowy, druga umowa – niezależnie od daty wypłaty wynagrodzenia ze spółki ABC – jest zwolniona ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Wykaz orzeczeń dotyczących definicji przychodu

Wyrok Sądu Najwyższego z 4 lutego 2013 r. (I UK 484/12)	Pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” (...) należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy. Jeżeli zatem pracownik podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na podstawie ważnego stosunku pracy (art. 9 ust. 1 u.s.u.s.), którego elementem jest wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia w przeliczeniu na okres jednego miesiąca i praca ta jest wykonywana, co nakłada na pracodawcę obowiązek wypłaty za nią uzgodnionego wynagrodzenia, to należy uznać, że pracownik ten nie podlega również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów na podstawie art. 9 ust. 1a u.s.u.s. w sytuacji, gdy nie dochodzi do wypłaty należnego mu wynagrodzenia za pracę za dany okres, co jest równoznaczne z brakiem przychodu ze stosunku pracy w tym okresie w rozumieniu art. 4 pkt 9 u.s.u.s., mającego znaczenie dla określenia podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 u.s.u.s.
Wyrok Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r. (I UK 58/18)	Pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy, którego wynagrodzenie za pracę jest niższe od minimalnego wynagrodzenia i który jednocześnie jest osobą współpracującą z prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obydwo tych tytułów, także w przypadku uzyskania w danym miesiącu wyższego rzeczywistego przychodu ze stosunku pracy z powodu wypłaty wynagrodzenia należnego za poprzedni miesiąc.

Należy rozdzielić samą instytucję podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od instytucji następczo ustalania wysokości składek i ich podstawy wymiaru. Pojęcie „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe” należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy czy treści umowy cywilnoprawnej, a nie jako przychód zgodny z prawem podatkowym.

Jeżeli zatem pracownik zleceniobiorca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, otrzymując wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (w przeliczeniu na okres miesiąca), osoba taka nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z innych tytułów. Nawet gdy nie dochodzi do wypłaty należnego wynagrodzenia za pracę. To oznacza, że nawet w razie braku przychodu druga umowa zlecenie będzie zwolniona ze składek ZUS-owskich. Gdyby znaczenie miał moment uzyskania przychodu, a nie okres, za jaki przysługuje wynagrodzenie, umowa nie byłaby zwolniona ze składek.

STANOWISKO ORGANU RENTOWEGO

Odpowiedź ZUS na pytanie Rzeczpospolitej udzielona 15 grudnia 2023 r.

W opisanym stanie faktycznym, osoba zawarła umowę zlecenia, z tytułu której wynagrodzenie wypłacane jest z przesunięciem miesięcznym. Osoba ta 18 września 2023 r. uzyskała status studenta. W rezultacie, podlegała ubezpieczeniom z tytułu zawartej umowy zlecenia do 17 września 2023 r. Następnie 15 października 2023 r. otrzymała wynagrodzenie za sierpień i wrzesień 2023 r. Obowiązek opłacania składek jest konsekwencją podlegania ubezpieczeniom. Natomiast uczniowie szkół ponadpodstawowych i studenci do ukończenia 26 lat, nie podlegają ubezpieczeniom z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Dlatego też, podstawa wymiaru składek powinna być

odprowadzić tylko od jej części, za czas, gdy osoba nie posiadała statusu studenta. Istotne jest bowiem, za jaki okres przysługuje wypłata. Należy wówczas zbadać status podlegania tej osoby w okresie, za który przysługuje przychód, a nie w momencie powstania tego przychodu.

PRZYKŁAD

Student pracował na umowie zlecenia od stycznia do marca 2023 r., ale wynagrodzenie za ten okres otrzymał dopiero w maju 2023 r. W kwietniu obronił pracę licencjacką i od 11 kwietnia 2023 r. podlega ubezpieczeniom społecznym. Mimo opóźnienia w wypłacie, w okresie styczeń-marzec był studentem i nie podlegał ubezpieczeniom społecznym. W związku z tym, od wynagrodzenia wypłaconego w maju za okres, kiedy posiadał status studenta, pracodawca nie powinien odprowadzać składek ZUS.

PRZYKŁAD

Anna Nowak podpisała umowę zlecenia na okres od kwietnia do czerwca 2023 r. Nie posiadała wtedy statusu studenta; posiada go od października 2023 r. Z powodu sporu ze zleceniodawcą jej wynagrodzenie za te miesiące zostało wypłacone dopiero pod koniec października 2023 r. W tym przypadku, chociaż Anna posiadała status studenta w momencie rozliczania wynagrodzenia, to składki ZUS należało odprowadzić za okres kwiecień-czerwiec 2023 r. Kluczowe jest, że w tym okresie Anna nie posiadała statusu studenta i podlegała ubezpieczeniom społecznym. Składki powinny więc być naliczone zgodnie z okresem, za który przysługuje wynagrodzenie, a nie zgodnie z datą wypłaty przychodu.

Nieważna data wypłaty

Odnosząc się do problemu przedstawionego w pytaniu nie ma zatem znaczenia, kiedy nastąpiła wypłata wynagrodzenia osobie posiadającej status studenta. Istotne jest, za jaki okres ona przysługuje. Zatem jeśli wynagrodzenie przysługuje też za okres, w którym zleceniobiorca podlegał ubezpieczeniom społecznym, a wypłata jest zrealizowana w późniejszym okresie, nawet z przesunięciem, to składki ZUS-owskie należy

W związku z wątpliwościami wynikającymi z interpretacji, na którą powołuje się czytelniczka, Redakcja wystąpiła do ZUS o wyjaśnienie tej kwestii. Odpowiedź ZUS potwierdza, że o obowiązku ubezpieczeń przesądza status studenta w okresie, za który przysługuje wypłata zleceniobiorcy, a nie data dokonania wypłaty wynagrodzenia z umowy zlecenia. /o